

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja vsak petek na celi poli, in veljá po pošti za celo leto 4 gld. 20 kr., za po leta 2 gld. 20 kr., za četert leta 1 gld. 15 kr. V tiskarnici sprejemana na leto 3 gold. 60 kr., za pol leta 1 gold. 80 kr., za četert leta 90 kr., ako zadene na ta dan praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XXIV.

V Ljubljani 22. kimovca 1871.

List 38.

Pesem presv. Jezusovemu Sercu.*)

(Prosto po nemškem.)

<p>1.
Presvet'mu sercu slavo,
Ljubezen serce poj;
Le k Jezusu v višavo
Naj dviga duh se tvoj.
Zbor: Oj, bodi slavljeno,
Sercé preljubljeno;
Sercé Te naše hvali,
Te ljubi vekomaj!</p> <p>2.
Sercé za nas vmorjeno,
Sercé preblaženo,
Za grehe prebodeno
Sercé usmiljeno!
Zbor: Oj, bodi slavljeno itd.</p> <p>3.
Sercé, Ti si točilo
Vodó in sveto kri;
Sercé, Ti si nam bilo
Studenec milosti!
Zbor: Oj, bodi slavljeno itd. . .</p> <p>4.
Sercé, ljubezen vroča!
Iz Tebe nam gori;
Vsa milost posveč'joča
Pri Tebi se dobi
Zbor: Oj, bodi itd. . .</p> | <p>5.
O Jezus, prošnjo sliši,
Ki Tebi jo zročim:
Naj v Serca Ti središi
Na vekomaj živim.
Zbor: Oj, bodi itd. . .</p> <p>6.
Res, jagnje sem zgubljeno,
Ki je žalilo Te;
Pa željo imam eno:
Pastir, oh najdime!
Zbor: Oj, bodi itd. . .</p> <p>7.
Opéri dušo mojo,
Omij s Sercá kervjó:
Nevredno deklo svojo —
Dobrotno zvoli njo.
Zbor: Oj, bodi itd. . .</p> <p>8.
Je Tvoje Serce milo
Ponižno vse, krotkó:
Oh, naj tud' moje bilo,
Tih čednost bi polnó.
Zbor: Oj, bodi itd. . .</p> | <p>9.
Kdaj odpovém se vsemu,
Kar ljubi, išče svet;
Serce darujem Njemu,
K' je zame zvolil umret'.
Zbor: Oj, bodi itd. . .</p> <p>10.
Pa kdo mi dá perúti,
Da k Njemu poletim —
Golobove kreljúti,
Da k Njemu pribežim?
Zbor: Oj, bodi itd. . .</p> <p>11.
Ko v Sercu tem počival,
Bom srečen za naprej,
Bom mir nebeški vžival
V tem Sercu vekomaj.
Zbor: Oj, bodi itd. . .</p> <p>12.
Ko serca trip bo vtihnil,
Kalil pogled se moj,
Še umirajoč bom zdihnill:
Serce, na v ék sem Tvoj!
Zbor: Oj, bodi slavljeno itd. . .</p> <p style="text-align: right;">J. Bilc.</p> |
|---|--|---|

Ljudska šola.

(Govor dr. Čebaška v shodu kat. polit. družbe 3. kim.)

(Dalje.)

3. Značaj in podlaga ljudske šole.

Kakošna mora biti šola, da bo spretna za svoj namen? Šola mora mlade ljudi izrediti za njih dvojni poklic: za čas in za večnost. Zato pa mora biti vera podlaga in poglavitno vodilo vse izreje in tedaj tudi ljudske šole, da izobraži človeku vse moči in vse življenje; kajti podučenje brez vere bi lahko bilo celo škodljivo. Ta resnica se razume sama po sebi za vsacega človeka, kateri veruje v Boga (z bogotajci nimamo opraviti), še bolj pa za katoličana. Da se pa nje vesoljnost še bolj

razvidi, hočemo tudi nekatere izreke nekatoliških veljakov zaslišati. Protestant Strietz, ravnatelj učiteljske pripravnice na Pruskem, piše: Pravi blagor za posamezne in za vse ljudstvo stoji na voljnem spolnovanji dolžnost do Boga, gosposke in bližnjega. Zato je verska in nravna izreja perva potreba za ljudstvo. Brez nje je vsaka druga izreja brez koristi, celo nevarna. Protestant Franke pravi: Verski nauk je poglavitna reč, in učitelj ima dvojno dolžnost, izobraziti državljana in kristjana. Slavni Francoz Guizot: Nekateri tirjajo, da naj se svetni poduk loči od verskega; duhovščini pripuščajo zgolj verski nauk, svetni poduk pa izročajo zgolj veljavi posvetnih. Nam se zdi to vodilo napčno in škodljivo... Svetni poduk utegne duha omikati, pa duši ne dá hrane, ne vodila... Vsako tako

*) P. č. Očetom misijonarjem iz reda Jezusovega v spomin sv. misijona v št. Vidu pri Ipavi.

vravnanje očitnega poduka bi imeli za veliko nesrečo in bi ga zaverгли. — In modroslovec Cousin: „Ko bi ljudske šole le um razvijale in ne tudi čutili pravosti in pobožnosti, bi take šole storile več hudega kakor dobrega, in bi morda le pomagale vpeljati nove baže barbarstvo, v katerem bi se družila gmotna vednost z veliko nevednostjo pravega poklica za človeka.“

To je tudi samo po sebi jasno; kajti vera je luč in vodnica človeku na tem popotovanju ter mu daje za to pot moč in serčnost, da srečno dospe do cilja in konca in je zato vsim potrebna, revnemu ljudstvu zoper razuzdanost v sreči in zoper obupnost v nesreči, bogatim za zmernost njih poželenja in dobrotljivost do revnih. Brez vere se bo vse spridilo, in z vero bodo zginile tudi pravica, red in svoboda. Zato je pa treba vero že v mlado serce zasaditi, vera mora biti duša že prve izreje, in sicer od Boga razodeta vera, ki je edina prava luč, in podlaga vse čednosti, ki ne razsvetli le uma temuč omeči in blaži tudi voljo in serce, in daje čeznatorno moč za vso popolnost in zoper vse zadržke, ki kaže večno srečo za plačilo, ako se je človek v sreči in nesreči na tem svetu zvesto derži. Te ni v stanu nobena nova postava namestiti, in rezno govori modri belgijski škof Bommel, da je boljši mladost v nevednosti pustiti, kakor da bi vera ne bila podlaga njenega poduka, in sklene: Poduk brez izreje je manj kakor nič, je celo nevaren: izreja je pa brez vere nemogoča. In neki predsednik francoske sodnije kliče: Glasno moramo oznanovati z besedo in z zgledom, da pravna in verska izreja otrok vseh stanov je edino poročstvo boljši prihodnosti. Kardinal Rauscher piše: Vsi pedagogi od Bacedova in Pestalocita (razun Distervega) so spoznali za podlago izreje vero, in sicer od Boga razodeto vero.

Če mora torej vera biti podlaga in vodilo vse izreje in ljudske šole, je s tem tudi določeno odkazano mesto, katero gre duhovnemu pastirju v ljudski šoli, namreč:

Duhoven v šoli ni samo učenik keršanskega nauka, temuč njemu gre tudi vodstvo in nadzorništvo v vsem notranjem šolskem redu. To sledi iz imenitnosti vere pri šolski izreji, ker vera ni le za um in spomin, ampak zlasti za boljšanje in blaženje serca po verskih pripomočkih, kateri so cerkvi zročeni.

Deržava sama, ktera se je šol polastila, nima pravice ne od Boga ne po svojih postavah se mešati v verske reči; kajti nova deržava hoče biti brezverna, in daje vsim veram svojih deržavljanov enake pravice, in zato bi si pri tih okolišinah vodstva javnega poduka ne smela deržava prilastovati; zakaj poduk ne smé biti brez izreje, izreja ne more biti brez vere, vera pa gre cerkvi, ne deržavi. Svobodo vere oklicati, in si vendar versko pravno izrejo prilastovati, ste si nasprotni reči, skupaj nemogoči; in cerkev ter starši smejo takemu postopanju oporekati; celo dolžnost jih k temu veže, ako je po takem ravnanju vera otrok ali cerkvenih udov v nevarnosti, ali če saj cerkev in starši dovoljnega poročstva zastran vere sebi zročeni nimajo.

Zato mora namestnik cerkve, kateri je od Kristusa vera zročena, skerbeti za versko šolsko izrejo. Zato pa ni dosti, da se mu skorej po milosti kaki dve uri za kerš. nauk pripustite; vera se mora tudi serca prijati, in k temu so potrebne cerkvene vaje, keršanska izreja; za to se morejo odstraniti vse nevarnosti sv. vere. Ako smé učitelj katehetu ravno nasprot ravhati, ali če ne naravnost, le posredno zoper verske resnice pri otrocih (kar je prav lahko) dvome buditi; ali bo podučenje v veri sad rodilo? Potem verni starši (kakoršni so še več del med našim narodom) nimajo dovolj poročstva zastran izreje svojih otrok na podlagi kat. vere, ter imajo pravico in dolžnost tirjati, da duhovni pastir čuje nad vsimi šolskimi nauki in vso izrejo, da popravi, svari in kaznuje,

kar je zoper kerš. vero. Po pravici piše neki slaven škof našega časa, po katerem smo tu več misel povzeli, Zwerger: „Kakor gotovo je vsegamogočni Bog in usmiljeni Odrešenik sveta, tako gotovo ima cerkev dolžnost in toraj tudi pravico, svoje otroke odgojevati.“ To so spoznali celo nekatoličani, in zato so celo v luteranskih deržavah, n. pr. na Pruskem, verske šole, to je, pod nadzorstvom dotične cerkve, kakor piše Cousin: Temeljno vodilo pruske vlade je, da se mora ohraniti stara in koristna zveza ljudskega poduka s keršanstvom in cerkvijo v pravi zadevi... Vse, kar zadeva notranji red šol in nadzorništvo učiteljev, je zročeno duhovnom. Duhovni pastir v vasi je rojeni nadzornik vaše šole. — Cerkev ima, kakor ji gre, nadzorništvo šole, ktere poglobitni namen je, mladost tako zrediti, da po prejetem spoznanju človekovih zadev do Boga moč in veselje zadobi, življenje vravnati po duhu in pravilih keršanske vere.“ Tako nekatoliška vlada; tako bi mogle vse, tudi katol. vlade duhovskemu pastirju v šoli mesto odločiti, na katerem mu je mogoče zadostiti svetim težavnim in imenitnim dolžnostim: skerbeti za pravo izrejo mladosti na verski podlagi; ker po spričevanju vseh narodov in modrijanov ni prave omike in izreje brez vere; zato mora vera kot dober kvas prešinovati ves poduk, vse predmete; zato gre duhovnemu pastirju v šoli prvo mesto, njemu gre vodstvo vsega notranjega šolskega reda; sicer duhovni pastir ni vstanu svoje dolžnosti do šolske mladosti dopolnovati, sicer utegne ves njegov trud zastoj biti, (zakaj kakor ena merzla noč nar lepši cvetje konča: tako zna ena beseda od druge strani mlade serca spriditi) sicer starši ne morejo imeti nikakoršne gotovosti zastran verske, to je edino prave in dobre izreje sebi zročeni otrok; sicer je svoboda vere in cerkve laž in hinavstvo. Zato tudi tu velja stara prislovica: Dajte cesarju, kar je cesarjevega, cerkvi, kar je cerkvenega.

Ker je kerš. izreja na podlagi sv. vere namen ljudske šole: mora biti tudi učitelj ne le v potrebnem podučeni in spreten druge podučevati, še bolj potrebno je, da je sam pobožen mož; on ima biti oče svojim učencem, zato mora sam v zavesti svoje visoke, keršanske dolžnosti poklic in veselje imeti za izrejo otrok. Pregovor pravi: Kakoršen učitelj, taka šola. Šolska izreja podpira in doveršuje domačo. Tej dolžnost ne bo zadostil, ako ni sam dober kristjan, pobožen mož, ki ima skerb in sposobnost, otroke pod učevati in izrejati. Kako bo slepec slepca vodil, kako učitelj druge napeljeval k pobožnosti, ako je sam nima. To so od učitelja tirjali ne le keršanski odgojitelji, ampak že neverski. Modri Platon tirja, da naj starši pri učiteljih vprašajo: Kako je zastran tvoje vere, tvoje čednosti? Kvintilijan hoče, da naj si izvolijo učenika prav pobožnega (praeceptorem sanctissimum). Zato morajo pripravniki sami skerbno izučeni in odgojeni biti, in sicer ne le sploh v dotičnih vednostih, temuč še zlasti je treba verske podlage in pobožnosti; in zato mora tudi v pripravnicah vera imeti prvo mesto, da so pripravniki navdani s keršanskim duhom; le potem bodo zmožni taki duh in občutke tudi pri učencih izbujevati in gojiti. Ni torej dosti, da dobé mladi pripravniki le spričala sposobnosti, temveč pri izreji in pri službah pripravnikov mora imeti tudi cerkev potrebni vpliv; ker le tako more cerkev staršem dajati gotovost ali poročstvo za zares keršansko izrejo ljubih, po Kristusu odkupljenih otrok.

Da bi se to ložej in bolj gotovo doseglo, je cerkev dostikrat zročevala izrejo mladosti kakemu cerkvenemu redu, ki je bil zlasti za šolo izobražen in odločen, ki je le temu poklicu živel in mladost za časni in večni poklic odgojeval. Ako pa zavolj okolišnin to ni mogoče, se vendar cerkvi vpliv do ljudskih učiteljev

ne smé kratiti, ker zraven staršev je zlasti ona odgovorna za keršansko izrejo svojih udov, mladih kristjanov; ker nobena stvar, ne ogenj ne toča, bi toliko škode v soseski ne napravila, kakor slaba, nekeršanska šola med kristjani, prava peklenska beznica, ktera ne cerkvi ne državi ne more koristiti, temuč je obema nevarna, le orodje skrivnih družb, ki podkopuje vso podlago družbinega življenja. Prav žalostne zglede tega imamo v v bližnjih in daljnih deželah, ki nam živo na ušesa kličejo: Ako keršanske pravila zaveržete, se vam bo enako godilo! Poslušajmo, da ne bo prepozno! —

Po tih splošnih vodilih prestopimo na naše poprejšnje stare in sedanje nove šole in pogledimo, kako zastujejo tim pravilom. —

4. Stara šola.

Šola ima tedaj dolžnost in nalogo, da od staršev začeto odgojo vsestransko nadaljuje in doveršuje, in sicer ne samo s podučevanjem, ampak tudi z obdelovanjem serca, nagibovanjem volje, da je mladi človek spreten za svoj poklic ter dovelj podučen in značajan, z eno besedo, kolikor je moč, izobražen, omikan po umu in sercu. Dalje pa pri kristjanih ta odgoja in omika mora vedno imeti za podlago in pravilo keršansko vero, njene čeznatorne resnice in milosti. Sicer bi se pglavitniši in imenitniši stran pri odgoji prezerla, in oporekati bi bila dolžna cerkev, ki ima ko duhovna mati pravico do svojih otrók in dolžnost, jih varovati vse napčnosti; oporekati bi mógli starši, ki imajo tudi prvo pravico do svojih otrók in dolžno skerb, da se po keršansko odgojajo; oporekati bi mógli otroci sami, ki se že zavedó kerstne obljube, ktera jih veže za vse življenje. Tem tirjatvam je skušala zadostovati stara šola. Zakaj, kakor se je v poprejšnjih cerkvenih šolah mladina izrejala v keršanskem duhu, tako je ostalo tudi, ko je država jela šole vstanovljati in po politični šolski vravnavi l. 1808. Kajti zapovedala je, da naj se otroci v začetnih (trivialnih) šolah pred vsim v keršanski veri dobro in serčno podučé in se mladina napeljuje vse reči in zadeve tako soditi in rabiti, kakor keršanska vera zapoveduje. Ta znamenitost sv. vere pa tirja, da duhoven ni le učitelj keršanskega nauka, ampak tudi vodnik in nadzornik v vsem notranjem redu ljudske šole; zato je po §. 253 naj imenitniši oseba vsake šole duhovni pastir; — on je s šolo v trojni dotiki, ko učenik, ko nravni zgled in ko neposrednji prednik in nadzornik učitelja. — Nadzorništvo po vsi dekanii so imeli dekani, ki so imeli dolžnost, vsako leto šole obiskati in ozir imeti na kateheta, učitelja, učence, starše, krajne prednike ali šolske ogledé. Za vso škofijo je imel nadzorništvo v imenu škofijskega konzistorija viši šolski nadzornik. Tako je bilo vse šolsko nadzorništvo duhovnim zročeno, kateri so to oskerbovali v cerkvenem in državnem imenu, in se je tako zamogla ohraniti lepa vzajemnost in edinost med cerkveno in državno oblastjo, ki ste imeli eno naloga in dolžnost: otroke, ki so udje cerkve in države, keršansko odgojevati. Kako je bila stara šola zares keršanska, se vidi iz tega, ker §. 211—222 tirjajo, da je učitelj pobožen mož, ki napeljuje otroke k lepemu obnašanju (zadržanju) in tudi k verskim vajam; ki se vsak dan z molitvijo in s premišljevanjem pripravlja na to, kar bo učil; ki zares v šoli starše namestuje ter z ljubeznijo in resnobo k dobremu opominja, pred hudim svari.

Tako je bila vsa politična šolska vredba vravnana na keršanski podlagi, da šola ni le podučevala, temuč tudi keršansko odgojevala.

Od leta 1848 se je vlada prizadevala, da bi šole in šolske tvarine pomnožila, da bi učitelji dobili veči izobraženje in obilniši plačo, in če ravno so denarne

zadeve napredek močno zavirale, se ne more tajiti, da se je zadnjih 20 lét še zlasti v naši deželi silno veliko storilo; kdor prav misli in sodi, zdatnega napredka ne more tajiti, kakor so tudi vsakoletne šolske naznanila to pričale. Zlasti je bilo v vsemkem oziru lepo vse skerbiljeno po sedaj overženem konkordatu, ki je določeval, da naj se ves šolski uk katoliške mladeži vjema z naukom katoliške vere.

Tako se je cerkev in vlada prizadevala in tudi zasebni dobrotniki so pomagali, da bi se ljudska šola zmiraj bolj zboljšala in napredovala, da bi res čedalje bolj to postala, kar ima biti, nekako katoliško vseučilišče za ljudstvo, In ako še velja stara kerš. prislovica: Iz njih sadú jih bote spoznali, pač res stare šole ne moremo kar zavreči, ker je res veliko dobrega sadú rodila, in sicer z malimi stroški, česar ne morejo tajiti tudi tisti modrijani, ki hočejo vse staro podreti in novo narediti, o čemur je pa še dvomljivo, ali bo toliko koristno, kakor je bilo staro, ali se vjema vse z našimi okolišinami in potrebami, — tisti modrijani, ki so sami toliko modrosti se v stari šoli navzeli, in v oziru na cerkev zametujejo, česar ne poznajo (plaspheasant, quod ignorant). Če ravno ni bilo brez pomanjkljivosti v stari šoli, je bilo vendar presiljeno kričanje zastran slabih šol, zlasti od tiste stranke, ki ji ni dobra nobena šola, v kateri imajo duhovni še kaj govoriti, ktera še kaj po keršansko dahne in vere ter cerkve ne podkopuje. — Čerdo je bilo tudi obrekovanje od strani cerkvenih nasprotnikov in sploh liberaluhov, kakor bi bila cerkev vso oblast v šolah imela in ljudstva v nevednosti in vražah držala. Saj je država že pred sto leti se šol polastila in sama vse določevala. Zakaj ti hinavci ne mečejo kamnja na njo, ampak le na cerkev, ako je bilo kaj pomanjkljivega. (Dalje nastl.)

Laž in sedanji vek.

Sedanji vek si je že mnogo prav slabih imen pridobil, neznačajnost, psevdoliberalizem, nevera, materializem itd., pa vse to je le sad in prikazen prvotnega vse vladajočega značaja, namreč laži. Z vso pravico smemo sedanji vek imenovati vek laži. Nihče pa ni v laži tako izurjen ko slabo sedanje časnikarstvo. Ljudje te bažo lažejo, kadar koli pero pomočijo. Ni ga greha tako razširjenega, ko laž; vse si hoče le z lažjo pomagati. Le malo ljudi je resničnih in odkritoserčnih. Laž nastaja iz greha, je nasledek greha, je vzrok greha, pa sama eden naj sramotniših grehov. Kjer je že drugi greh, tam je laž. Brez laži greh tudi en sam dan ne more obstati. Dokler so otroci nedolžni, resnico govore; hitro pa ko v druge grehe zabredejo, tudi lažejo. Hoče častilakomni višjo službo dobiti, navadno dela z lažjo. Če pa hvališ resnične zasluge svojega bližnjega, napuhnjeni bode hitro z lažjo nasprotoval. Kjer je goljufija, tam je laž. Kdor ne bo lagal, tudi goljufal ne bo. Le glej mešetarje. Kjer je nečistost, tam je laž. Ako se pregrešno znanje stori, naj prvo so starši nalagani. Z lažjo se ti bode posel izgovarjal, če pride prepozno domú. Kjer je kaj slabega, tam je laž. Le poglej jetnike in druge hudodelnike; vsi hočejo biti nedolžni: ne oni, ampak le priče in sodniki so slabi. Marsikdo tako laže, da sam sebi veruje.

Laž je tudi mati slehernega greha; ravno ona greh prikriva. Veliko bi jih ne grešilo, ali pa bi od greha odstopili, ako ne bi upanja imeli z lažjo greh prikriti. Laž je prava pokrivača greha. Greh stori človeka lažnika, laž pa stori človeka grešnika. Laž stori dostokrat, da je nemogoče pokoro storiti. Pa časi lažnjivi grešnik tako dalječ pride, da že sam misli, da ni grešil. Laž je navadno vzrok nespokornosti.

Laž tudi k napuhu pomaga. Laž navadno stori, da se razžalnikom ne odpusti. Laž tudi sovraštvo silno podpira; laž krade in ropa nedolžnost in čednost; hoče kdo grešnega tovarša, navadno se mu laže in pravi: Ni greh, ne bo nihče vedil itd.

Če vse to premislimo, naš Zveličar ni zastoj imenoval samega sebe „Resnica“, hudobnega duha pa je naravnost „očeta laži“ zaznamnjaj. „Le debelo lagaj, nekaj se vselej prime,“ je djal Luter; to je tudi glasilo slabega časnikarstva sedanjega časa. Na to geslo se opirajo vsi — uhi, in zato Lutra tako ljubijo, preganjajo pa papeža, ki resnico govori. Bolj ko kdaj, se zdaj širi laž po svetu, v djanju po družbah, zborih, shodih. Koliko se v zborih svetuje ravno nasprotnega, dostikrat silovito hudobnega in pregrešnega, pa vsak vé svojo ostudnost z lažjo olepšati. Vse laži se sosebnost širijo po mavtarskih časnikih, v njih je moč laži; to je tisti nesrečni stroj, ki laž buška med vesoljni svet. Nič ni tako visocega, nič tako nizkega, nič tako božjega ali človeškega, da ne bi bilo z lažjo po časnikih oskrunjeno. Časnikarstvo se je sedanjo dobo z vso lažjo lotilo obirati sveto cerkev, prevračati njeno zgodovino, skruniti njene obrede, naprave, vstave in sploh vse, kar je svetega. Vsemu svetu je znano, kako slabi časniki lažejo čez samostane, jezuite, usmisljene brate in sestre, karmelite, škofe in drugo duhovščino, in zlasti zoper papeža. Kar se je kdaj lagalo, tisto judovski listi zopet in zopet prežvekajo; če jim tudi stokrat laž dokažeš, laži le vendar ne prekličejo, temuč z novega in toliko hujše lažejo. Od ljublj. Tagblatta terdijo, da tako laže, da že sam ne vé, kdaj pravico govori; zares daleč so jo že dognali. Neka basen pripoveduje, da je bil satan nevošljiv, ko je Bog človeka z vsimi popolnostmi vstvaril, in zaradi tega je hotel satan Boga posnemati in vstvaril je opico. (Zato liberaluhi hočejo po vsaki ceni le opice biti.) Ta basen ima to resnico, da satan svoje dela Božjim delom proti stavi, na primer veri nevero; božji hiši hiše greha, gledišča s kužljivimi igrami; verskim naukom judovsko časnikarstvo. Prava cerkev je sedež resnice, kjer pa resnica kraljuje, tam je lep red, mir, pravica, zvestoba, vera, sreča, in blagor ljudstva. Zdaj si je pa slabo časnikarstvo za geslo storilo: mi prostomavtarji in vsi — uhi bodemo ljudstvo vere učili, mračno duhovščino odrinili. Sad je očiten že zdaj in občno razpreženje žuga, ako se laž ne bo ukrotila.

Sitar.

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Z Golega. (Zgodovinsko. Cerkev. 50letnica.) (Konec.)
 Že pred 50 leti bil je altar sestavljen z mnogimi pomanjkljivostmi, okrušen, polomljen, v ne posebno bistvenih rečeh le poveršno za silo in po revščini popravljen.

Ko smo s farani o času velikonočnega izpraševanja pomenkovali se o spodbudnem praznovanju prihodnje — letošnje — 50letnice cerkvenega blagoslovljenja, sklenili smo enoglasno, da hočemo cerkev po moči povzdigniti; posebno po volji vsim bila je misel o novi podobi sv. Marjete, ki naj stopi prvič na svoje pravo mesto v tron, kakor je ljudstvo želelo že pred 50 leti, pa drugi veliki stroški niso pripustili.

Mladi umetnik Jernej Ternovec iz Polhovega gradca izdelal nam je podobo v zadovoljnost vsih faranov. Slovesen in ginljiv bil je njen nepozabljivi prihod na večer 22. majnika. Ko se na postavljenem odru začne še altar čediti svojih 50letnih slabost, nas spreleta merzel strah po udih, kajti bilo je vse truhleno in razjedeno. Obrati moral se je ves altar in prenoviti; da se pa umetno delo na veke ne pokonča, moralo se je začeti prenovljevanje po prvotnem stanu. Razložiti popolnoma morala se je leca, ki je slonela na truhlenih popolnoma v

prah razpadenih nogah Samsonovih in na truhlenih jelovih (!) legah.

Nič preveč ne rečem, ako terdim kot priča vsega dela, da je pretila smertna nevarnost na leci, pod leco in pod altarjem, in le nedolžna pobožna misel, obhajati 50letnico, rešila nas je žalostne dogodbe v golski cerkvi.

V pridnih rokah vestnega podobarja, marljivega Jerneja Ternovec-a, se koncu bliža prenovljevanje altarja po prvotnem stanu, razun novega trona in nove podobe sv. Marjete njegovega dela, ki prvo delo veličansko povzdiguje; leci pa se bode morala dati druga, mesto zlate kamenena oblika, ker od sive starosti po nar boljšem delu ni družega kot trohno, vendar ohranila se bode še. Obojno delo se bode prav lepo vjemalo v prostorni cerkvi, ki je sedaj prebeljena razun bele barve s trojno: zarumenelo, zarudečelo in sivkasto barvo, po različnosti zidu dopadljivo razdeljeno, in — prvič pred podobo svoje ljubljene patrone sv. Marjete, ki častitljivo prebiva v oblačnem tronu med angeli, obhajala bo Golska fara 50letnico svoje cerkve s slovesnim blagoslovljenjem prenovljenega altarja in z blagoslovljenjem križevega pota v nepozabljiv spomin ravno tistega leta, ko se je spomladi tako slovesno obhajala po vesoljnem katoliškem svetu in tudi pri nas vesela 25letnica sv. Očeta Papeža Pija Véličega, — obhajala bo to slovesnost 19. nedeljo po binkoštih, to je, 8. dan vinot. latošnjega leta 1871 je odločen v to slovesnost.

Z domačimi farani veselé se tudi sosedje bližnji in daljni slovesnega dné, ter nam obetajo bratroljubne podpore, ako Bog da prijaznega vremena. *)

Da ne bi bilo o tako slabih časih za naše ubožne farane nikoli ne začeto, ne dodelano, ako bi se bilo pričelo s skladom, je skušenemu očitno; le stanovitna vera, ki gore prestavlja, in terdno zaupanje, da še bije kako blagodušno serce premožnega dobrotnika, ki vé, da se z dobrimi deli kupuje zlati ključ do vrat nebeških, ki vé, da je čas zaslug z enim hipom končan, zaupanje, da bode za svojo hišo že Gospod sam skerbel, ako le rok ne deržimo križem, in prepričanje, da se imenitne dela doveršujejo po enaki poti, kakor so gorečih misijonarjev — to me je podpiralo noč in dan v vročih skerbeh. Besedam: Fortes fortuna adjuvat, le ponižno pristavim: „Levavi oculos in montes, unde veniet auxilium mihi“ — „qui capere potest, capiat“ — cui datum est.

Lovro Mencinger, Golski.

Popravek. V popr. listu Zgod. Dan. naj se bere Obhajali bomo petdesetletnico (ne 25letnico).

Od Peričnika je Danica javalne že kdaj dobila kak dopis, pa je tudi Peričnik, kar slapuje, javalje imel kdaj toliko in takih gostov ali godcev skupaj, kakor nas je bilo 30. pret. m. Bilo nas je 25 prijateljev duhovskih in neduhovskih, učiteljev in učencev, in sicer 20 le mlajših duhovnov, naj več kaplanov. I kaj pa to, čemu neki, komu je bilo namenjeno? So-li kaplanje imeli tabor zoper fajmoštre, ali ultramontanski katehetje zoper liberalne ali celo konfesijslosne učitelje? Ni bilo niti to niti uno; bilo je le radostno, o j radostno potovanje o počitnicah, katerih potrebujejo ne le profesorji in dijaki po mestih, ampak tudi duhovski učitelji ali katehetje in učenci po deželi, in kakega žolča bi mogel biti, kdor bi jim takega poštenega razveselje-

*) Ker o tacihih prilikah navadno pride toliko ljudi, da ne morejo vsi v cerkev, imamo tu lepo priliko opomniti: da naj tisti, ki v cerkev ne morejo, vselej saj tako pri cerkvi bodo, da so z drugimi zedinjeni, ki so v cerkvi in da morejo vediti in spremljati vse, kar se godi pri Božji službi. Marsikteri pridejo cele ure deleč, potlej pa še pri sv. maši niso, ker deleč okrog po sencah posedajo, za Božjo službo pa nič ne prašajo! Ali ni to velika nesreča: s potom in trudom v vročini tako deleč priti smertni greh storit, ko bi si človek vendar tako lepe zasluge pridobil, ako bi božjo pot opravil v duhu katoliške Cerkve. Vr.

vanja ne privošil! Nasnovalo se je to v kratkem brez diplomatičnega načertovanja, brez časnikarskega pozivanja; ni bilo toraj treba vradnega nadzornika, in predsedniku niti zvonca! Godilo se je vse prosto, prijazno in veselo, pilo in jelo, pa tudi za dušo poskerbelo. Morebiti spregovorim o drugi priliki ktero o tem radostnem potovanju k Peričniku; povem naj le še, da smo zložili na poziv v Besedniku ranjkemu res prijetnemu pesniku in vzornemu pisatelju A. Umeku Okiškemu, o kterega spisih veljajo mladini slovenski besede sv. Jeronima o onih sv. Hilariji: „Hilarii libros inoffenso decurrat pede,“ za spominek precejšno darilo, in da smo naposled bili tudi korarji, ker smo duhovniki slovesno opravili skupaj duhovske večernice, da utegneš zadovoljna biti tudi Danica z nami — Peričnikovimi korarji!

Z Ajdovskega gradca v Bohinju. Pisal sem ti bil lani od tod, in sicer o cerkvi in šoli, o sedanjih njunih zadevah nekatere reči, ktere niso bile kaj prijetne in vesele; pa tudi letos ti ne morem sporočiti bolj veselih, ker so vzajemne razmere med cerkvijo in šolo, med duhovskimi in neduhovskimi učitelji po novih postavah še bolj zmedene, toraj le še bolj žalostne. Po nekterih ljudskih šolah so sklepne poskušnje bile slovesne, po nekterih ne; tu so katehetje izpraševali iz kerščanskega nauka poprej ali poznej, tam z drugimi nauki vred; tu le pred duhovskim, drugod le pred deželskim nadzornikom, in spet drugod pred obema! Toraj vse križem, in to ne more biti dobro. Duh novih postav dela hitreje, kot bi si človek mislil. Kako slabo, kako zanikarno so obiskovali letos sem ter tje*) šolo, o tem pisati mi je prebitko. V kratkem se je veliko poderlo; kedaj in kako se bo to spet postavilo in kateri dobri duh bode vse to popravil?

Po srednjih so tudi glavne ljudske šole pred nekaj leti jele dajati na svetlo razun imenika primerne letne sporočila z mičnimi spisi ali sestavki. Prav vesel sem bil takih sporočil, češ, po njih se bodo lahko lepo opisovale narodne, krajevne, časovne imenitnosti, dogodbe, navade itd. ter priobčevale domovini na slavo, narodu na korist, mnogim v poduk in razveseljevanje. Pa tudi to početje je nekaj že pojenjalo, nekaj pa se spreverglo, kar je v resnici obžalovati. Dober duh bi tukaj pomagal in stvaril lahko velike reči.

Dasi nekoliko pozno, naj popišem ob kratkem vendar nekatere šolske sporočila l. 1871, ktere imam ravno seboj.

1) Imenik ali razredba deklinške šole pri nunah Uršulinkah v Ljubljani kaže brez posebnega spisa vnanjo pa notranjo ponavljanjsko in napredovanjsko šolo. V čveterorazredni vnanji šoli je bilo v I. razredu v 3 razdelkih ali učilnicah 264, v II. v 2 razdelkih 255, v III. spet v 2 razdelkih 230, in v IV. v 1 sobi 140 učenk; v ponavljanjski vnanji šoli jih je bilo 54, v notranji pa v vseh razredih 170, toraj skupaj 1114. Kako lepih in kako mnogoterih naukov se učijo, in s kolikim djanskim vspehom, o tem je že pisala Danica, se vé, tudi zunaj Ljubljane in Kranjske, in znana resnica je, da le po vzajemnem prijaznem podpiranju je gospém nunam mogoče, po toliko učenk na pr. 151, 140, 115 itd. v eni šolski sobi spridoma podučevati in izgojevati. Prihodnje leto se ima v Ljubljani pričeti očitna državna pripravnica za ženske učiteljice. Doslej je že precej zasebnih deklinških vstanov ali šol po mestu; v te pošiljajo svoje hčerke starši, kateri ne marajo ali ne morejo jih pošiljati k nunam. Kako se bo obnesla državna ženska učiteljska pripravnica,

se ne vé; to pa se velikrat sliši, da naj bi se samostan Uršulinski raji čvetero podpiral mestno, deželno in državno, da bi razširiti in povzdigniti se mogle njegove šole za učenke in učiteljice. Tako bi naj bolje in naj ceneje bilo poskerbljeno za žensko mladino, za njeno versko in umsko, notranjo in vnanjo oliko. Dober duh bi tudi tukaj pomagal in stvaril lahko velike reči.

Namesti nekdanje čveterorazredne normalke ali vzgledne glavne šole so v Ljubljani tri, in sicer ena državna, to je vadnica, sklenjena z učiteljsko pripravnico, in dve mestni ljudski šoli, prva pri sv. Jakobu, druga pa v deželnem šolskem poslopiju pri sv. Nikolaju. Le-tá, kateri je ravnatelj g. L. Belar, je dala na svetlo 2. letno sporočilo II. mestne 4 razredne ljudske šole. V njem razlaga ravnatelj novo šolsko postavo ob kratkem ter priobčuje staršem in njihovim namestnikom nje najvažniše zaukaze po slovenski in po nemški. Učencev je bilo v sedanji šoli 391, največ v III. razredu t. j. 122, v nedeljski pa 267. Učili so jih z vodjem vred gg. J. Zima, Fr. Kokalj, A. Vizjak, rokodelske učence v kerš. nauku sta podučevala gg. D. Klun in P. Angelik Hribar; v vsakdanji šoli pa je v vseh štirih razredih v II. in I. mestni šoli po 9 ur na teden učil gospod Fr. Bostjančič. Da so iz obeh učitelji in učenci bili pri procesijah križev teden in v praznik presv. Rešnjega Telesa, da se je v II. od 1. majnika po trikrat med tednom, v I. pa vsaki dan mladina vodila k šolski sv. maši, da so iz te šli namesti sklepne šolske poskušnje k Žibertu, iz une pa v Vevče, o tem je, kolikor sem mogel poprej tu in tam pozvediti, prav že povedala bila Danica;

3. letno sporočilo prve mestne čveterorazredne ljudske šole pri sv. Jakobu ima na čelu iz roke ravnatelja g. A. Praprotnika spis: Sedanja ljudska šola. Razlaga se po novi šolski postavi namen in vredba sedanje ljudske šole, v kateri se mali učenci zraven prejšnjega katekizma, branja, pisanja in številjenja učé tudi prirodoznanstva, zemljepisja in zgodovine, risanja in oblikoslovja in telesnih vadeb. Da to učilo sicer ni novo, pa da se otrok mora naj pred navaditi, da z duhom dela. — Kdor je imel opraviti kaj z mladino, vidi in čuti, kolika naloga je to; kako pozno se človek povzdigne k temu, da z duhom dela; marsikteri učitelji so še le sedaj v novi dobi dospeli do tega. — Da se poleg Sokrata imenuje sam nebeški Učitelj, ki se je, češ, posluževal tega učila, mi ni všeč. Voltér sam je neki opomnil, da primerjanje Kristusa s Sokratom etc. ni dostojno. Tudi se je menilo doslej, da ljudstvo prihaja v ljudsko šolo, ne pa iz ljudske šole še le ljudstvo. „Sedanji čas tirja, se bere v prvih versticah, namesto suhega šolskega poduka in mertvega spominskega blagá čveterstega umskega razvijanja, namesto prazne vnajnosti pravo jedro rečnega nauka, namesti slepih pokoril prave zavednosti in čutil do svojih dolžnosti in sploh ljubezen do npravnosti.“ Nikakor ne mislim, da je pisatelj v teh versticah očitati hotel prejšnim ljudskim šolam, da so v rokah duhovskih ali cerkvenih le suho podučevale, spomin mertvile, slepo pokorile itd. nasprot sedanjim novodobnim, ktere bodo čvetero um razvijale, pravo npravnost budile itd.; vendar so mi sem ter tje tako razlagali one verstice. Čerka mori; duh oživlja. Vidili bomo v kratkem, sej nove šole poganjajo že svoj sad, in cerkev bode mogla v prihodnje verniše paziti na novo ljudsko šolo, njeno djanje in nehanje, nekaj že zavolj sebe in svojega dobrega imena, še bolj pa zavolj mladega človeškega zaroda, kterega dušno oskerbovanje je njej izročil božji Učenik.

Učencev je bilo v vsakdanji šoli vkup 364, največ v I. razredu, to je 92, v nedeljskih pa 93. Učili so jih

*) Blezo pač veči del. Delajo se nove pedagogije, nove šole itd., pa zastonj, če se šolstvu ne bo de zopet v rski stol napravil, kakor je bil poprej. Nič ne pomaga prilike na kar si bodi zvrčati; kriv je „beustizem“ in tisti ki brezkonfesjonalni voz potiskajo. Vr.

razun ravnatelj in katebeta gg. J. Šot, Fr. Raktelj, M. Močnik, in v telesnih vadbah g. V. Schäfer; kdo pa je učil v nedeljski šoli rokodelske učence keršanskega nauka, ali kdo ali nikdo, to ni povedano.

V obeh sporočilih se hvalno omenjajo šolski dobrotniki. Razun drugih je katoliško društvo po nabiri pripomoglo, da je božični čas popolnoma obleklo iz te šole 20, iz druge pa 18 učencev, in hranilnično, katero je uni za učne potrebe vsakdanjih učencev darovalo 150, za nedeljske pa 100 gl., tej pa skupaj 200 gl. Tudi sicer vem, da se mnogotero, djal bi, bolj mimo poprej, podpira šolska mladina, vendar jih je ravno v teh šolah učencev več mimo poprej viditi bosih, razterganih, slabo oblečenih itd. Pač čudno napredovanje! Zdi se vernemu človeku, da pri vsem tolikem napredovanju ni — blagoslova Božjega. (Dalje prih.)

Z Gorenškega. Pač z žalostjo slišijo duhovni in ljudstvo po deželi, da jih bo v semenišče ljubljansko v 1. leto le kakih 5, k večemu 7 vzetih, ker so drugi, katerih bi morebiti še kterelega duhovski stan veselil, vsi vojaki, vsaj enoletni prostovoljci.

Zanašamo se sicer, da tako ojstra in duhovstvu neugodna postava se bo pred ali pozneje spremenila. Sicer je bila soglasno z ogersko vlado za 10 let sklenjena, kar bistveno reč zadeva. Pa ker je na Ogerskem nje raba za to stran boljši, ker so namreč vsaj gojenci manjših seminarjev postavno prosti, kar pri nas ni, in ker bo naš državni zbor zanesljivo veri prijazniši, bi se takim obiturijentom, ki so enoletni prostovoljci, pa bi si duhovski stan sicer radi zvolili, svetovalo, naj bi svoje leto v nemškem Gradcu doslužili, kjer bi lahko na univerzi ob enem prvo bogoslovsko leto opravili. Druge 3 teta bodo lahko v domačem semenišči ko eksternisti učili se, dokler se postava vgodniše ne oberne. Pretekle 2 leti je bilo tam v 1. in 2. bogoslovskem letu več takih (1870/71 v 1. letu 9, v drugem 1 aktiven, 4 dosluženi enoletni prostovoljci), in sicer nekteri tudi iz lavantinske, eden iz goriške, eden iz celovške škofije. Nek vojaški častnik (oficir), ki jih je sam učil v vojaških rečeh, je menda sam rekel, da bi postava po pravici imela bogoslovskim učencem ravno to dopustiti, kar zdraviloslovskim, namreč, da bi smeli, ako bodo pozneje v vojaštvo poklicani, v svojem lastnem stanu, tedaj ko vojaški duhovni, kakor uni ko vojaški zdravnik služiti. Ako bi se pa do tje postava ne spremenila, je upati, da bi se posamnim na njih prošnjo dovolilo, da bi jih posvetili, in ako bi bila vojska, da bi se ko vojaški duhovni ali za strežbo bolnikov porabili.

Iz Amerike. (Pismo g. L. Možina do staršev v Javorje.) Pri sv. Frančišku, 9. mal. travna 1871. (Dalje.)

Iz tega razvidite, da kmetu ni tako lahko obogateti, če ne more nič drugega prodati kot živino in žito, ali morebiti celo le samo žito, če ima le samo za dom potrebno živino. Veliko sicer pridelaj; pa mora tudi na vse strani oddajati. Davka pa samo takim ni treba plačevati, ki začnejo novino obdelovati, in to terpi le kakih 8 let, potem pa več ko je obdelanega sveta, več je davka. Zato je tudi tukaj dosti ubožnih in zadolženih kmetov, bogatih pa tudi ni veliko.

Še neko reč vam hočem pojasniti, da namreč s tem še ni nobeden obogatel, ko je prišel iz Evrope semkaj; posebno je težavno tudi tukaj priprostemu človeku si kaj opomoči, ko pride sem in nima nobenega znanca, da bi v začetku zanj skerbil, in mu kako delo preskerbel. Zasluži se res veliko, pa dostikrat ravno toliko potrosi, ali majhno manj. Marsikteri rokodelec pride semkaj z gotovim upanjem, da bo hitro obogatel. Ali kako se speče, ko vidi, da ves njegov zaslužek požró druge potrebe, kakor obleka, stanovanje, orodje, zima, ker po zimi si le kaj malo zaslužiti zamore ter mora

od poletnega zaslužka jemati, da sebe in družino preživi, tako se težko izkoplje iz revšine. Tako je z zidarji, tesarji in drugimi rokodelci, ki si po letu lepe denarce zaslužijo, po 2 dolarja na dan, ali še več, ako so pridni pri delu, ker navadno na méro delajo, in po tej meri vsak dobiva plačilo, kakor zidar od vatla, to je od zidu, ki je vatel dolg in širok. Ali vsi taki morajo po zimi več ali manj spet porabiti, kar so si po let prislužili, ali ne mara še celo vse, če ni še premalo. Dninar ima po dolarji na dan, ob pomanjkanji delalcev po 2; ali zima, obleka in druge potrebe mu zopet večjidel vse snéjo. Ravno tako ali ne bolje se godi poslom, ker je dragina velika in denar ima kaj majhno veljavo. Obogateti tedaj ne more ne dninar, ne posel, ne rokodelec.

Pri vsem tem se veliko denarja po pivnicah zapravi, da marsikteri v nekkih minutah zaslužek celega tedna zadegá; pri vsem tem ni nič razveseljevanja v kerčmi, dostikrat se človek še vsesti ne more, ker treba je stojé piti, in pivec mora iti sam po pijačo k kerčmarju, ki stoji v kakem kotu in pivcem pijačo deli. Tako vlivajo stojé pijačo v sé, ali pa jo po tleh razlivajo, kadar si začenjajo napijati.

Kdor ima pa toliko denarja, da bi si tukaj lahko kako dobro posestvo kupil, ki bi imel dosti prihodkov, pa zopet ložej boljši, mirniši in zlozniši v Evropi živi s tistimi denarji. Oralo obdelane zemlje veljá 40—50 dolarjev, in celo posestvo 200 oralov zemlje z vsemi potrebnimi rečmi oskerbljeno veljá od 4000—5000 dolarjev, tedaj 8000—10.000 gl., in s tolikimi denarji se pri vas že živí v obrestmi, in ni mu treba presilno delati, ali si pa lepo posestvo kupi. Če si pa hoče kdo napraviti iz gojzda kmetijo, mora pa tudi delati kot črna živina; sami pa dobro veste, kako počasno gre delo izpod rok, če se ga sam loti. Z drugimi ljudmi delati, bi ga kmalo dražji stalo, kakor bi bil že obdelano kmetijo kupil. Marsikdo pride pri vsem svojem težavnem delu nazadnje v take dolgove, ki vse njegovo premoženje presežejo, in nima drugega kot terpljenje in dolgove. Marsikdo nese iz Evrope lepe denarje, in tukaj pride dostikrat ob vse ali gotovo ob veliko, in bi bil na boljem domá, ko bi bil le nekoliko delal, kot je tukaj, če ravno ni posebne nesreče imel. Kdor nima znanega človeka tukaj, ko pride iz Evrope, in se tukaj loti poljedelstva na neznanem kraju, se mu kaj lahko zgodi, da naleti na taki kraj, ki ni za poljedelstvo dovolj slabega zemljiša, ali pa zavoljo oddaljenja od železnice pridelkov prodati ne more, in tako je delo njegovo in stroški zgubljena reč. (Konec nasl.)

Zlati lesnik:

ali srečkanje za celo leto.

(Nabral F. K.)

(Dalje.)

309. Tudi brez ognja in meča venec mučnikov zadobimo, ako namreč vse težave radovoljno terpimo.

310. Kdor v zavetju Božjem prebiva, v sredi levov sladko počiva.

311. Te hudoba zapeljava, serčno ti premagaj njo; hujši ko je bla skušnjava, lepši tvoja krona bo.

312. Lahka je nedolžnih smert, večni raj jim je odpert; le nekoliko tu terpijo, tam se večno veselijo.

313. Vbožec je nebeški popotnik, ki te k Očetu peljá; skušaj rad mu podeliti, ako nočeš pota si zgrešiti.

314. Kar se otrok naučiš, to boš v starosti imel, kar v mladosti zamudiš, tega stavec ne boš žel.

315. Ako tebe s svojo hvalo svet plačuje, večna krona za-te se zgubljuje.

316. Lepa je lepa med brati, sestrami ljubezen, grešna prijaznost pa strašna bolezen.

317. Če pravo lepoto si želiš, glej, da v čistosti živiš.

318. Ojstro vadi se živeti, drugim dober biti, potrpeljenje z vsimi imeti, sam nar več storiti.

319. Karkolj ubogim podelimo, to zgubljeno nam ne bo: tamkaj enkrat zadobimo stokrat vse povernjeno.

320. Stanovitna le v terpljenji bodi, duša moja, čaka v večnem življenji tebe krona tvoja. (Konec nasl.)

Pelinovec.

Ljubljana, 15. sept. — Gospod vrednik! Ker tudi naša oficijalna Laibaherica po svetu iše in nabira, s čimur bi hujskala in mahala po duhovščini, je pred dvema tednoma prinesla med dnevnimi novicami v števil. 204. od 6. septembra tudi novico z napisom: „Prav do brotljivo,“ in tukaj je brati: „da je marelarski in kotlarski kerpač Jan. Kühnel v Waldhambach-u dal svojega štirindvajsetletnega otroka kerstiti in dotični fajmošter mu je dal oserčivno tolažbo, da ta in vsi še prihodnji kersti ga ne bodo nič stali. Vkljub temu se je srečni oče pozneje za ušesi praskal.“ — Jaz sem nato poslal vredništvu Laibaherice v nemškem jeziku spisek „Poslano,“ ali vredništvo ga ni hotlo sprejeti in natisniti dati v Laibaherici; glasi se imenovano „Poslano“ po slovensko tako-le: „Kar se hoče s tim — namreč z goraj omenjenim — reči, je jasno. Ker jaz kot duhoven nimam premoženja, imam pa še nekaj iz očetove zapuščine, se zavežem samo dva zlata po dvajset frankov plačati onemu, kateri dokaže: 1. Da je ta kerst 24. bil; 2. da je dotični fajmošter katoliški duhoven, 3. da je srečnemu očetu fajmošter pozneje kerst zarajtal. — Slav. vredništvo (Laibaherično) ne vé, ali zlobno vedeti noče, da se v kat. cerkvi sveti zakramenti zastonj delé.“*)

V Ljubljani, 12. sept. 1871.

Dr. Juri Sterbenec s. r.,
kaplan pri sv. Jakobu.

Iz življenja. V neko mesto pride podobar in razobesi podobe na prodaj. Tu so ti bile podobe vladarjev, nevernikov, učenjakov, pesnikov, umetnikov, stare in nove dobe. Ljudje pridno kupujejo in nazadnje ostane sama podoba ljubega Zveličarja na steni, akoravno je bila cenejši, kakor vse druge.

Mladi deček pripelje slepega ubožca memo. Ko otrok dolgo pred prodajalnico stoji, pravi slepec: „Zakaj pa stojiš tako dolgo, Jožek?“ „Oh,“ pravi deček, „tam visi podoba našega Zveličarja čisto sama, vse druge so ljudje pokupili!“

Ubožec kupi Zveličarjevo podobo, in ko prodajavec skoro zamerljivo reče: „Ali, starče, sej ga še vidiš ne!“ odgovori slepec: „Jaz slepec ga vidim, pa videči ga ne vidijo!“ —

Iz Čermošnjic. (Kakošni poštenjaki so liberaluhi.) Enega ali več jih moram imeti v obližji, ki me tako radi imajo, ko tern v pèti; večkrat se tu in tam v kakem časniku od mene kaj bere, kar pa še le zvem, ko drugi že pozabijo. Tako v „Linzer Tages-Post“ št. 91, 23./4. 1870 pod napisom: „Ein Geistlicher als Wunderdoctor“ itd.: Die Medicamente bestehen in Brod und Wasser, welche vom Pfarrer starr angesehen werden. Mitunter murmelt er noch einige Worte, fächelt zuletzt mit der Hand durch die Luft und die Medizin ist fertig. Dieser Hokuspokus lockt die Leute aus weiter Ferne an. — Na to odgovorim: Celih 18 lét že ljudem zdravila dajem, iz tega se vidi, da to ni „Hokuspokus.“ Da vodo in kruh za zdravila rabim, to je res, da pa zraven kake besede memram, to je laž. — Dalje pisavec nima pomislika lotiti se celo mojega nravnega poštenja in je v svet zatrobil: Die Intimität zwischen der Köchin und

*) Ako se dá kaj pri kerševanji itd., je to radovoljen dar; ne tirja se od nikogar nič. Vr.

dem Wunderdoctor geht so weit, dass er von der Kanzel den Pfarrkindern einprägt, seine Wirtschafterin Pfarramo d. i. in der Sprache der Gottscheer „Pfarrmutter“ zu nennen. Na to odgovorim: 100 fr. dam tistemu, kdor mi skaže, da sem to kdaj rekel na prižnici, za pričo je cela fara.

V ljubljanskem „Tagblatt-u“ je tudi nekaj temu podobnega stalo, mislim, da ima to iz „Linzer Tages-Poste“. Jaz pa takega blata, kakor je „Tagblatt,“ ne berem, zato vse prepozno zvem. Tudi je enkrat v ljubljanskem „Tagblatt-u“ stalo, da sem ljudem na prižnici na dolgo in široko pripovedoval, kar se ob kratkem v te besede povzeti dá: kdor v civilnem zakonu umerje, ni vreden, da ga konjač na „gmanjo“ pokoplje. — I no, če sem se s tem kaj zaletel, pa besedo prekličem in rečem: Kdor v civilnem zakonu umerje, je vreden, da ga konjač na „gmanjo“ pokoplje.

Jurij Humar, Čermošnjiški fajmošter.

V mavtarstvu ni dobro umreti. V Girgentu na Sicilskem je prostozidar Libertin Cardalano, bivši blizo smerti, 3. sept. spisal z lastno roko in razglasil tele verstice: „Jest podpisani naznanim, da hočem živeti in umreti v naročji sv. katoliške, apostolske, rimske Cerkve, ki si štejem v naj večji milost, da sem njen sin. Okličem, da želim popraviti vse pohujšanje, da se odpovém s celim srcem vsim načelom (naukom in vodilom) masonstva (prostozidarstva ali mavtarstva), kterega sem se v svojo nesrečo več lét vdeleževal; in tedaj spoznam za pravične in svete vse vravnave svetega (rimskega) Prestola. Upam v dobroto Gospodovo, da po takem spoznanji mi bo milostno odpustil vse moje zadolženja in da to moje preklicanje bode zgled mojim zbeganim bratom. — Libertino Cardalano.“

Marsikteri malo pomislijo da mavtarstvo, podpisi za Döllingerja, počenjanje zoper katero koli resnico sv. vere niso le samo „machinationes contra religionem“ *) (rogovljenja zoper vero), ki so „Casus reservati“ (škofu za odvezo prideržani) temuč da so taki ljudje naravnost izobčeni, ki so dolžni svoje počenjanje očitno preklicati, ako hočejo biti odvezani, se z Bogom spraviti in svojo dušo oteti.

Razgled po svetu.

Edinost. V Nevers-u so predsedniki katoliških delavskih družb une dni zbarovali od 5 do 10. kimovca. Tudi Belgija je bila zastopana. Veljavni možje katoliških dežel spoznavajo, kako potrebno je, da se nasprotniki z enakim orožjem odbijajo. Shod je bil prav tehten in zanimiv. Sedemdeset vodnikov družb ali pa poslancev škotovskih je bilo pričujočih. Neverski škof Forcade je bil častni predsednik. Sklep se je storil z blagoslovom sv. Očeta, ki je bil poslan daljnopisno od kardinala Antonelli-a. Opat Resse je namestoval Mec in g. Morin Strasburg; poslednji je govoril o neki delavski napravi v Strasburgu; z nobeno besedico ni omenil nesreče in nadlog svoje domovine, vendar je po doveršenem govoru sleherni hitel k njemu mu priserčnost skazat. — Govor duhov ima včasih zgovornost, ki jo beseda jezikova zamore k večjemu le slabiti. Shod je sklenil, da naj se družbe tesneje zedinijo in si izvolijo središni vrad, ter bodo vsako leto imeli shod v kakem mestu. Delavsko prašanje je vroče prašanje, pravi nadalje „Unità,“ na njem stoji propad ali pa blagor za Evropo. — Laverdan je zboru živo skazal, da rudečkarstvo zato toliko tovaršev pridobiva, ker po protestanski reformaciji je družbinstvo zgrešilo katoliški občutek. Le z vero, upanjem in ljubeznijo se dá vojskovati zoper socializem

*) Gl. Directorium liturg. Labac. 1871. str. 74.

in „internacionalstvo.“ Telesna moč ni zmožna ozdraviti duše in zatreti laži. — Tudi po Laškem se širijo katoliške družbe, in ker je dobrih še zmiraj več kot potepuhov, bi bilo mogoče, da dobri zopet veslo v roke dobijo, samo ako bi se hotli zedinjati, — zakaj posamezni ne bodo nikoli nič opravili. In kakor je v tem oziru na Francoskem in Italijanskem, tako pri nas in povsod. Kar je nekaj Svatopluk tako živo pokazal svojim sinom, to velja in bo veljalo dolge veke. Zato je tudi naj perva lastnost katoliške Cerkve edinost.

Rudečkarstvo se razpenja nad Evropo, kakor črn, gost oblak. Deržava brez Boga, pa družbinstvo brez Boga, to je njegovo glasilo. Boga jih je groza, ker Bog je prepovedal krasti in prešestovati, zato bi radi Boga odpravili; toda Bog ravno ob tacih časih svojo pričujočnost večkrat očitno pokaže. V Rimu je stavbarski mojster Morelli dan pred malim Šmarnom delavcem zažugal: „Kdor jutri ne pride (delat), ne dobi pri meni dela več.“ Par trenutkov potem temu gerdemu dedcu na odru (ruštu) spodersne, telébi tri nastropja globoko, in v par minutah je merlič.

Strahoviten rop. Od 26. oktobra 1867 do 31. jul. 1871 je laška vlada 56.258 cerkvenih lastin prodala za 327 milijonov 681.246 frankov! — Ni jim zavidati, kateri gredo s tako butaro krivic pred sodbo vsegavednega Sodnika, kateri tirja „popravo krivice tudi do zadnjega vinarja;“ — pa tudi tistim ni zavidati, kateri take rope opravičujejo in narode pohujšujejo. —

Iz Ljubljane. Podoba sv. Štefana, papeža mučenca, zmalana za véliki altar v Ribnici od g. Globočnika, prof. na realki, uda katol. družbe, bode v saboto od 8—12. in od 2—4. v prostorih pri tleh ob deželnem muzeju na ogled postavljena. Hitite jo pogledati.

Dr. Bleiweisa so odborniki narodnih društev pretečeno nedeljo ob 11. počastili v čitalnici s tim, da so mu podarili njegovo podobo, ki so jo dali zmalati g. Ivan. Franke-tu. Govori in slava-klici so spremljali priserčni dogodek. Bog ohrani deželi še dolgo verlega rojaka!

Deželni zbor. V seji 18. t. m., to je ponedeljek je sklenjeno, da se zapisnik bere samo v enem jeziku, zapisnik v drugem jeziku poterditu poverjevalca. Gosp. Irkič izreče glavarju poslanško obljubo; volitve velikega posestva se poterdijo, ob enem pa se sprejme nujni predlog deželnega odbora, kdaj da se zgubi poslanstvo za naš deželni zbor. To zadeva trinajstere, kateri so napovedali, da jih v zbor ne bo. Po §. 6 opravilnega reda mora deželni glavar poklicati poslanca nepričujočega, da pride v 8. dnéh ali pa se opraviči. Posebna deželna postava določi, kdaj se zgubi poslanstvo, kdor ne posluša klica. Take postave pa do zdaj kranjski zbor še nima; toraj jo morajo narediti. Nasvet novi tedaj je: Kdor naravnost naznani, da noče priti, ali kdor se tako ne opraviči, da zbor izgovor poterdi, zgubi poslanstvo. Deželni predsednik je s tim zadovoljen ko vladini zastopnik, kar tiče obliko, pa ima pomislik, ker v preminjanji deželnega reda v §. 38 je treba, da so pričujoče saj tri četertine vsih poslancev in večina dveh tretjin pri glasovanji. Dr. Kosta dokazuje, da to ni nikakoršen zaderžek, ker se s tim deželna postava nič ne spremeni itd. — G. Svetec je zoper nujni predlog in nasvetuje, naj se izvoli poseben odbor, da to reč pretrese. Bleiweis je za nujnost, ker je poročevalec dokazal, da ima zbor pravico tako postaviti sklepati.

Poslednjič Kosta dalje vterjuje, da ima zbor pravico k temu djanju in pristavlja, kako res se mudi za to postaviti, zlasti ker trinajsteri iz terme in svojevlastnosti

kljubujejo vladi, ktera hoče spravo med narodi. Pojasnil je še čudno obnašanje te stranke. Gospod, ki ga je veliko posestvo volilo v deželni odbor, se je dan poprej bal priti v deželni zbor, češ, da je nepostaven, drugi dan pa je lepo prišel v deželni odbor in je tam glasoval z drugimi odborniki!

Nujnost tega nasveta je bila nato sprejeta. — V ravno tej seji je nasvetoval Kosta: Naj deželni zbor sklene adresu do cesarja in voli v ta namen odbor 7 udov. — V finančni odsek so izvoljeni: Kosta, Irkič, Murnik, Grabrijan, Horak, Kotnik, Poklukar, Zupan, Bleiweis; — v odsek za prošnje: Svetec, Zarnik, Barbo, Koren, Pintar; — v odsek za delovanje dež. odbora lanskega leta: Jugovic, Kozler, Svetec, Zarnik, Tavčar.

V tretji seji 20. t. m. je dr. Kosta vterjeval svoj predlog zastran adrese do Nj. veličanstva. Omenil je lansko adresu, ki se je pazljivo poslušala tudi v državnem zboru. Adresa je naša „deklaracija,“ podlaga našega delovanja, naš vzor. Letošnje stanje pa da je še veliko važnije mem lanskega. Ministerstvo ima zaupanje cesarjevo in narodov, pravi g. priporočevalec; na drugi strani pa je nasprotna stranka, toraj borba med federalizmom in centralizmom. Federalizem ceni poslanec za edino rešilo Avstrije, on bo narode zopet poedinil. Ta borba je boj med svobodo in med silo. Uni imajo zmiraj v ustih svobodo; pa le zase. Ta boj pa ni med Nemci in Slovenci; sej tudi trezni Nemci: Gornjo-avstrijanci itd. so z nami... Borba zoper ministerstvo je sicer huda; toda to je že bilo, pa ministerstvo je šlo svojo pot; kakor je zmagalo v derž. zboru, tako bode zdaj... Nasprotniki so generali brez armade, ker nimajo veliko borivcev v deželi za seboj. Terdno se zanaša, da bode cesar tudi nam dovolil, kar je dovolil Čehom. Svetuje poslednjič odbor sedmérih, ki naj koj adresu načertuje. — Zraven tega je v ti seji dokaj deželnih zadev rešenih Prihodnja seja je v ponedeljek.

Iz Smartnega pri Kr. — Polit. društvo smo maledga Šmarna dan pričeli popoldne ob 4; udov je že čez 80. Pričeli bomo prav z abecedo politične zavednosti; to je potrebno, da spoznajo podlago in potem vedó prav soditi in sklepati.

Duhovske spremembe.

V ljubljanski škofiji. Postavljeni so naslednji čč. gospodje: Jan. Dolenc, novoposv., za zgodnjika (manemissarius) v Ternovo pri Bistrici; — Jak. Aljaž, novoposv., za kaplana in kateheta v Terzič; — Jan. Brezovar za kapl. v Knežak. — Umerl je č. g. Mart. Vrankar, lok. na Štangi, in lokalija je razpis. 16. sept.

V terzaški škofiji. Čč. gg. Jan. Venchiarutti in Dominik Vidalli, novoposvečenca, sta postala začasna namestnika (subsidiarija) v bolnišnici v Terstu.

Dobrotni darovi.

Za sv. Očeta. Za srečno zadnjo uro Meta Žnidar z boh. Bistrice 1 tol. za 2 gl. st. den. — Iz Starega terga pri Poljanah g. J. M. 5 gl. sr. —

Za misijon g. Buha. G. Fr. R.—r 1 gl.

Za afrik. misijon. Iz Smlednika 3 gl.

Za razne misijone v Ameriki prejeli po g. B. M. poslani znesek.

Za pogorelce v Vižmarjih. Iz Mengša 1 gl.

Za pogor. v Slavinski fari. Izročil č. g. J. K. 5 gl.

Za pogor. v Petelinah. Iz Kolovrata 1 gl. Duhovnja Goče 22 gl.

Za pogor. Belške. Duhovnja Goče 4 gl.